

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep.
0030 OSLO

Deres ref.
201203933 EP PSW/bj

Vår ref.
12/1963-10 665.21/LASK

Dato:
Oslo, 05.12.2012

Høring - NOU 2011: 16 Standardisert personskadeerstatning

Det vises til departementets brev av 12. juni 2012.

1. Generelt

Vi er enige i at erstatningsutmåling bør standardiseres. I utgangspunktet kan vi av hensyn til forenkling og rettsenhet også slutte oss til at det legges opp til et felles regelsett for utmåling av erstatning, som omfatter yrkesskadesektoren. Vår tilslutning til dette forutsetter imidlertid omarbeiding av lovforslaget.

Utmålingen bør forenkles vesentlig mer enn i lovforslaget. Utkastet er så omfattende og komplekst at hensikten med standardisering ikke oppnås. Våre forbund har i sine uttalelser til oss gitt entydig uttrykk for at standardiseringsforslaget bør forenkles vesentlig.

Kompleksiteten i lovforslaget, med mange skjønnspregede utmålingsmomenter, vil skape tolkningstvil og tvister som det er meningen å unngå gjennom standardisering.

Standardisering bør innebære slik forenkling at det er mulig for den enkelte skadelidte selv å beregne og kontrollere erstatningen. Utvalgets antakelse om at de fleste skadelidte vil kunne lese direkte ut av tabellene hvilken erstatning som gis (side 111 i utredningen) er urealistisk. Kompleksiteten i lovforslaget og omfanget av tabeller med tilhørende utmålingsalternativer vil umuliggjøre at en alminnelig skadelidt selv kan beregne erstatningsbeløpet.

Bestemmelser om standardisering bør heller i hovedsak videreføre erstatningsordningen fra yrkesskadesektoren og forsikringsproduktene

yrkesskadedekningen bygger på. Slik erstatningsordning er utprøvd gjennom mange års praktisering, den er langt enklere i sin oppbygning, og fyller bedre formålet med standardisering. Svakheter ordningen er beheftet med kan rettes opp gjennom enkle grep, slik vi foreslår i kommentarene til de enkelte erstatningspostene.

Det er lovteknisk og pedagogisk uheldig å splitte utmålingsreglene opp slik at de dels framgår av lov og dels av supplerende forskrift. Forskriftsbestemmelsene og tabellene bør innarbeides i lovutkastet. Med enklere oppbygning av regelverket vil dette være mulig.

Utvalget legger 5 % diskonteringsrente til grunn for de foreslåtte standardsatsene. Dette gir vesentlig underdekning, siden det gjennomgående er urealistisk å forvente realavkastning på 5 %, jf. for eksempel Eide i TtE 3/2011 side 125 og TtE 1-2/2012 side 99. Standarderstatningen bør i stedet tuftes på maksimalt 3 % diskonteringsrente. Hvis 5 % diskonteringsrente skal legges til grunn bør skadelidte gis anledning til å velge terminerstatninger, for å unngå omfattende underkompensasjon.

Vi har begrenset tro på at "sikkerhetsventiler"/unntaksregler motvirker urimeligheter ved standardisering. Gjennom krav om åpenbar urimelighet, samt skjerpet beviskrav, i kombinasjon med at domstolene erfaringsmessig tolker sikkerhetsventiler restriktivt, blir unntaksregler lite effektive. Romslighet overfor skadelidte ved fastsetting av standardsatsene er nødvendig for å unngå urimelige utslag i enkeltsaker.

Hvis forslaget om å innføre generell standardisert erstatning ikke blir gjennomført, mener vi våre forslag til revisjon av den standardiserte yrkesskadeerstatningen uansett bør innføres. Det gjelder oppregulering av nivået i tråd med utviklingen i den alminnelige erstatningsretten, innføring av særskilt erstatning for tidsavgrenset ervervstap og utgiftstap, innføring av erstatning for tapt mulighet til å ta ut AFP, innføring av hjemmearbeidserstatning, ménerstatning fra 1 % invaliditet, oppregulering av forsørgertapserstatning til barn, innføring av omstillingserstatning ved forsørgertap og utvidelse av fristen for å kreve etteroppgjør.

2. Ervervstapet

Standardisering bør omfatte erstatningen for *påført inntektstap*. Når det aksepteres unøyaktigheter som standardisering innebærer for de vesentligste erstatningspostene, som tap i fremtidig erverv, er det intet vunnet ved å beregne det lidte inntektstapet med dataprogrammer. Man kunne enkelt standardisert den årlige erstatningen for påført inntektstap ved å angi at tapet beregnes som differansen mellom brutto inntekt uten og med skaden. Derved unngås dagens kompliserende skatteberegninger for å finne nettotapet, og etterfølgende

bruttofisering gjennom iterasjon (gjentatte maskinelle omberegninger). En slik forenkling ville gjøre at det ikke trengs særskilt datamaskinprogramvare for å beregne erstatningen, samtidig som det bare er mindre unøyaktigheter beheftet med forenklingen. Det reduserer verdien av standardisering hvis man uansett må benytte erstatningsberegningsprogramvare for å få beregnet det lidte inntektstapet.

Hva angår det *fremtidige inntektstapet* er det unødvendig og uheldig å erstatte inntekter helt opp til 19 G. Det resulterer i erstatninger på opp til 265,3 G (side 471 i utredningen) svarende til omkring 22 millioner kroner. Allerede Platou tok i 1879 til orde for at erstatning ikke skulle dekke rene luksusinvesteringer, slik utvalget beskriver på side 132 i utredningen. Som utvalget påpeker har det historisk sett ikke vært noen entydig oppfatning om at skadelidte skal ha ethvert tap dekket. Personer med svært høye inntekter kan sikre seg tilleggskompensasjon ved å kjøpe forsikringer som ikke blir samordnet med erstatning. Ved forsørgertapserstatning anser utvalget tap ut over det som knytter seg til inntekt på 12 G som ikke erstatningsberettigede luksusbehov, og det er grunn til lignende betraktninger når taket for fremtidstapserstatningen vurderes. Yrkesskadeområdets tak på 10 G har for øvrig vært akseptert gjennom tyve års tid, hvilket indikerer at tak på 19 G er unødig høyt.

Samtidig er det etter vår oppfatning feil og urimelig å sette "gulvet" for ordningen så lavt som til 5 G, det vil si 2 G lavere enn gjeldende yrkesskadeordning. I gruppen med lavere og midlere inntekter er erstatningen mer livsnødvendig enn i høyinntektsgruppene, og feil som standardisering uvergelig fører med seg rammer hardere. Det er også mange i lavinntektsgruppene som ville tjent vesentlig mer i en annen livsfase, for eksempel gjennom overgang fra deltid til heltid eller gjennom karriereutvikling, uten at det i de konkrete sakene er mulig å bevise det. Et eksempel er skadelidte med innvandrerbakgrunn, som starter yrkeskarrieren i lavere lønnete stillinger, men har potensial for vesentlig høyere inntekt etter etablering i det norske samfunnet. Som utvalget er inne på i utredningen side 142 bør erstatningen også speile tapet av inntektsevne, selv om denne ikke nødvendigvis er realisert på skadetidspunktet. En av svakhetene ved standardisering er manglende dynamikk og utvikling, som når det standardiserte erstatningsnivået på yrkesskadesektoren har sakkert akterut sammenlignet med individuell utmåling, jf. side 95 i utredningen. Det bør legges inn sikkerhetsmargin for å ta høyde for dette. Standardiseringen må særlig være romslig i forhold til lavere og midlere inntektsgrupper for å ta høyde for slike forhold.

Hertil vil videreføring av gulv på 7 G redusere uenighet og konflikter i forbindelse med fastsettelse av inntektsnivå.

Det bør erkjennes at forsikringsproduktene som var etablert før yrkesskadeforsikringsloven reflekterer praktiske behov. Storebrand og Samvirke

hadde standardisering med gulv på 7 G, mens UNI, Gjensidige og Vesta hadde gulv på 8 G, jf. vedlegg 1 i NOU 1994:20 side 177.

Sammenligningen med dansk ordning, som utvalget etter mandatet skulle se hen til, viser at den foreslåtte erstatningen er satt langt lavere for lavinntektsgruppene og langt høyere for høyinntektsgruppene, jf. tabell på side 569 i utredningen. Lovforslaget bør endres slik at det blir mer likt den danske utmålingsprofilen.

Etter vår oppfatning må "gulv" på 7 G beholdes i tråd med gjeldende yrkesskadeordning, mens "taket" i lovforslaget bør senkes vesentlig. Tak på 10 G som i dagens yrkesskadeordning kan være for lavt, men den delen av årsinntekter som overstiger 15 G (i overkant av kr 1,2 millioner med dagens G) bør ikke vernes erstatningsrettslig.

Argumentasjon i tilknytning til gulv/tak om at det ikke er erstatningsrettens oppgave å utjevne inntektsforskjeller er ikke treffende, da de reelle hensynene som taler for høyere gulv og lavere tak bør være avgjørende. Avdempet "borgerlig jevn mål" i erstatningsretten er ikke noen målsetting i seg selv, men må aksepteres som en nødvendig konsekvens av begrunnelsen for gulv/tak.

Dersom gulv på 7 G ikke legges til grunn i de alminnelige erstatningsutmålingsreglene, må slikt gulv etter vår oppfatning uansett videreføres på yrkesskadesektoren.

Reduksjonen i gulvet fra 7 til 5 G oppveies ikke av at erstatningsnivået ved 5 G inntekt i en del sammenhenger er på høyde med erstatningsnivået for inntekter inntil 7 G i dagens yrkesskadeordning. Som det går fram på side 95 i utredningen er erstatningsnivået i dagens yrkesskadeordning lavere enn tilsiktet på grunn av at G ikke har holdt tritt med inntektsutviklingen i en periode, satsene bygger på høyere kapitaliseringsrente - 6 % mot 5 % i den alminnelige erstatningsretten, og det er i utvalgets forslag innarbeidet et mer realistisk trygdefradrag (jf. side 404 i utredningen) . Den relativt sett høyere erstatningen for inntekter inntil 5 G utgjør da ikke et argument mot å beholde gulv på 7 G. Dessuten ligger det uansett en reduksjon i erstatningene for lavinntektsgruppene i forslaget, jf. tabellen på side 438 i utredningen. Når det i tillegg er foreslått fradrag for tjenestepensjon, hvilket ikke er med i tabellen, forringes erstatningsnivået fra dagens ordning ytterligere.

Av grunnene som er nevnt for å beholde gulvet på 7 G, er det om nødvendig for ikke å måtte øke forsikringspremienivået, bedre å legge inn en moderat generell underdekning (om enn ikke så stor som dagens underdekning på yrkesskadeområdet) enn å redusere gulvet.

Vi kan ikke slutte oss til forslaget om fradrag for tjenestepensjon. Som utvalget påpeker på side 118-119 er arbeidsgiverbetalt pensjon en del av vederlaget for arbeidsytelsen som i prinsippet kunne vært konvertert til høyere lønn. Skadelidte vil også ha betalt en egenandel gjennom lønnstrekk. Fradrag for ytelsen fremstår da som urimelig. For skadelidte vil det fremstå som urettferdig at opptjent pensjon "godskrives" skadevolder som reduksjon i erstatningen. Slikt fradrag vil også kunne utgjøre en tilfeldig fordel for skadevolder. Oppgjøret kompliseres og forsinkes ved at det skal foretas individuell beregning av pensjonen. Utvalget legger på side 125 i utredningen opp til at et selskap Norsk pensjon AS vil påta seg å fremskaffe opplysninger om personers uføredekninger, men denne forutsetningen for utvalgets fradragsforslag fremstår som usikker og tvilsom. Fradragsbeløpet kan videre gi feil erstatning hvis samordning med uførepensjon fra det offentlige, skatteforutsetninger, rentenivå eller andre forutsetninger endres. Lovforslaget kan også motvirke stimulering til økt pensjonssparing, slik utvalget til dels er inne på jf. side 126 i utredningen. Forslaget kan videre resultere i uheldig vridning eller tilpasning i pensjonsmarkedet, dersom noen grupper er i posisjon til å unngå samordning gjennom tegning av individuell i stedet for arbeidsgivertegnet uførepensjon. Dagens ordning på yrkesskadesektoren, der det ikke gjøres fradrag, må av disse grunner videreføres hvis standardisering innføres.

Dersom det likevel innføres fradrag for tjenestepensjon, bør det av forenklingsgrunner ikke gjøres fradrag når skadelidte har årsinntekt på 6 G eller lavere, i tråd med mindretallsforslaget fra Robberstad på side 129 i utredningen.

Vi er for øvrig enig med utvalgets flertall i at det ikke bør gjøres fradrag for andre typer forsikringsytelser, uansett hvem som har betalt premien.

Vi støtter forslaget om erstatning for tap av mulighet til å ta ut avtalefestet pensjon. Vi slutter oss til mindretallet Robberstads forslag på side 192 om at aldersgrensen for slik erstatning ikke bør settes høyere enn 55 år. Av forenklingshensyn bør også denne erstatningsposten standardiseres.

Det er positivt at lovforslaget omfatter særskilt regulering av tidsavgrenset framtidig ervervstap. Dette har vært en mangel ved gjeldende yrkesskadeordning, med vesentlig underdekning til følge. For å oppnå riktig erstatning forutsettes det at skattefrihet for tidsavgrenset inntektstap bekreftes, gjennom lovendring om nødvendig. Hvis det påløper skatt vil forslaget i utredningen medføre vesentlig underdekning.

Utvalgets forutsetning om 60 % trygdefradrag har vi ikke innvendinger til. Forskriftsutkastet § 2-1 første ledd er imidlertid ufullstendig, da det ikke går fram at tabellen uten trygdefradrag (vedlegg 2) skal benyttes når skadelidte ikke oppnår uføreytelser fra NAV.

Vi kan slutte oss til utvalgets nivåbetraktninger og forutsetninger for skatteulempen.

Vi er enige med utvalget i at utbetalinger under dagens yrkesskadeerstatningsordning har lavere verdi enn det som var forutsatt da utmålingsforskriften ble innført, jf. side 95 i utredningen. Nye regler må korrigere for dette.

Det er positivt at utvalget bygger på modellen fra dagens yrkesskadeordning, men for å oppnå ytterligere forenkling bør ikke inntektstrinnene være mer finmasket enn i den gjeldende yrkesskadeordningen (hele i stedet for halve grunnbeløp).

3. Inntektstapserstatning til barn

Det har i en årrekke vært kjent at skl. § 3-2a medfører urimelig underkompensasjon i mange tilfeller, siden det ofte ikke er samsvar mellom medisinsk invaliditetsgrad og skadens ervervsmessige konsekvenser. Vi støtter på denne bakgrunn lovutvalgets endringsforslag.

Den foreslåtte revisjonen av barneverstatningen bør gjennomføres uavhengig av om det for øvrig innføres standardisering.

4. Merutgiftserstatning

Det kapitaliserte erstatningsnivået for årlige fremtidige utgifter er gjennomgående foreslått senket i forhold til gjeldende yrkesskedeforskrift hva angår aldersgrupper over 57 år. Dette synes å være feil innretning av tabellen. For en 75-åring er kapitaliseringsfaktoren for eksempel 3, hvilket svarer til 3 -4 års erstatning. Anslått levealder for en 75-årig skadelidt vil imidlertid være vesentlig lengre enn 3-4 år. Kapitaliseringsfaktoren bør økes for de eldre alderskategoriene på linje med det som følger av den gjeldende yrkesskedeforskriften.

Reguleringen av tidsbegrenset utgiftstap er vi enige i, da dette har vært en mangel i gjeldende yrkesskaderegulering. Gjennomgående tar vi til orde for ytterligere forenkling og tilnærming til gjeldende yrkesskedeforskrift, men når det gjelder fremtidig utgiftserstatning blir alderskategoriene i yrkesskedeforskriften for grovmaskede. Det er nødvendig med årsintervaller for å kunne utmåle tidsavgrenset utgiftstap. Lovteknisk kan bestemmelsene likevel forenkles, og tabeller unngås, ved å aldersjustere/kapitalisere prosentvis etter mønster av yrkesskedeforskriftens bestemmelser om fremtidig inntektstap.

Angivelsen av medisinske behov og utgifter som berettiger til erstatning i utkastet § 3-4 andre ledd kan være hensiktsmessig av informasjonshensyn.

Avgrensningen mot velværebehandlinger bør likevel tas bort, da formuleringen kan bli oppfattet slik at den avskjærer berettiget erstatning til smertelindrende behandling (jf. utredningen side 500). Kravet i første ledd om at utgiften må være rimelig og nødvendig er tilstrekkelig avgrensning i så måte.

Nivåreguleringen av pleie- og omsorgserstatning har vi i prinsippet ikke innvendinger til, men den detaljerte innarbeidingen i lovforslaget kompliserer regelverket. Det kan også virke forvirrende at en av mange former for utgifter skilles ut og undergis særskilt regulering. Anvendelse av bestemmelsen vil uansett forandre særskilt kompetanse, slik at nivåanvisningene i stedet kan tas inn i forarbeidene. Derved ivaretas hensynet til oversiktighet og forenkling i loven.

Avgrensningen mot "rent sosiale behov" i utkastet til § 3-4 femte ledd er uheldig. Det går fram av motivene at hensikten er å avgrense mot det som faller inn under ménerstatningen, herunder fritidsbehov, jf. utredningen side 251 og 503. Sosiale behov er språklig ikke sammenfallende med "tapt livsutfoldelse" som er dekningsområdet for ménerstatningen. Sosiale behov er etter naturlig forståelse av ordlyden tvert i mot mer sammenfallende med dekningsmessige sosialmedisinske behov, jf. sitatet fra Stokstad-dommen på side 251 i utredningen. I tillegg til at ordlyden i utkastet § 3-4 femte ledd er misvisende, er avgrensningen unødvendig, da den gir seg selv gjennom bestemmelsene om ménerstatning.

Systematikken i utkastet § 3-4 er noe uheldig, ved at bestemmelsen om fradrag i fjerde ledd er innskutt mellom bestemmelsene om dekningsomfanget. For øvrig kan utpenslingen av hvilke utgiftsposter som er dekningsmessige i første til tredje og femte ledd feilaktig lede tanken hen mot at oppramsingen er fullstendig. Det vil være et vidt spekter av erstatningsmessige utgifter utenom det som er opplistet i bestemmelsen, som utgifter ved boligtilpasning, transportutgifter etc. Det bør gå fram av bestemmelsen at oppramsingen av erstatningsmessige utgifter ikke er uttømmende.

5. Hjemmearbeidserstatning

Det er positivt at lovforslaget omfatter erstatning for hjemmearbeidstapet.

Utvalgets tidsanslag for hjemmearbeid synes realistiske, men erstatningsnivåbetraktningene bygger på urealistiske forestillinger om kostnaden ved å leie inn arbeidshjelp, jf. det angitte spekteret fra kr 120 til 175 per time på side 291 i utredningen. For slike timesatser får en ikke leid inn annet enn "svart" ukvalifisert arbeidskraft. For lovlig innleie av vaskehjelp, malere, snekkere etc. må det påregnes vesentlig høyere timepris enn det utvalget legger til grunn, minst kr 200 til 400. Selv egenandeler ved kommunal hjemmehjelp utgjør vesentlig mer enn timesatsene lovutvalget legger til grunn. Dette må det etter vår oppfatning tas hensyn til ved fastsettelse av standardsatsene.

Forslaget fra en fraksjon i utvalget om å stille minstekrav om 10 % medisinsk invaliditet er ikke tjenlig. Mange av skadene som reduserer hjemmearbeidsevnen betydelig er ortopediske skader, for eksempel i armer eller hender. Slike skader vurderes ofte til noen få prosent medisinsk invaliditet etter tabellverket.

Vi støtter forslaget om å tilføye en komponent i erstatningen for tap av evne til å ta omsorg for barn.

6. Tapt livsutfoldelse - ménerstatning

Det er positivt at utvalget foreslår méndekning for invaliditet under 15 %, men det er ikke grunn til å sette minstegrense ved 5 % invaliditet. Dagens tilleggsforsikringsordninger (yrkesinvaliditetsforsikring) har dekning for invaliditet på mellom 1 og 15 %, og disse forsikringsordningene speiler praktiske behov. Siden det for eksempel fastsettes lave invaliditetsgrader ved ortopediske skader, ofte i intervallet 1 til 5 %, vil også skader som betinger lavere invaliditet enn 5 % oppleves som betydelig invalidiserende. Praktiseringen av dagens frivillige forsikringsordninger med dekning ned til 1 % har vært uproblematisk, og tilsvarende dekning bør innføres som obligatorisk ordning.

Med forbehold kan vi gi vår tilslutning til forslaget om å gjøre 1/3 fradrag i erstatningen for ménerstatning fra NAV. Nivået er akseptabelt og i samsvar med gjeldende rett, forutsatt at NAV faktisk innvilger ménerstatning. Ordlyden i lovforslaget kunne indikere at fradraget er betinget av at skadelidte faktisk tilkommer ménerstatning fra NAV, men motivene viser at fradrag uansett skal gjøres så lenge skadelidte er dekket av yrkesskadeforsikringsloven. I noen saker betaler NAV ikke ut ménerstatning, fordi erstatningssaken er basert på utvidet dekning gjennom sikkerhetsventilen i yforsl. § 11 første ledd c), eller fordi NAV har en annen oppfatning av årsaksspørsmålet. I slike tilfeller er det ikke grunnlag for fradrag. Er oppgjøret foretatt før NAV-saken er avklart må det kunne kreves etteroppgjør dersom NAV ikke utbetaler ménerstatning, eller utmåler erstatningen i lavere gruppe enn i erstatningssaken.

Vi kan ikke se at det er grunn til å redusere eller endre dagens utmåling av tilleggserstatning når ménet er særlig byrdefullt. Systemet med gruppeopprykk én eller to grupper fremstår som rimelig og rettferdig, det er vel innarbeidet gjennom mange års praktisering, og ordningen bør beholdes.

Vi ser at prognose om sterkt forkortet levetid kan begrunne unntaksregelen om terminerstatning i utkastet til § 3-6 fjerde ledd, men diskusjon og prosedyre omkring kort levetid kan være en alvorlig tilleggsbelastning for skadelidte som er sterkt redusert og befinner seg i en vanskelig situasjon. Forhøyelsen av det

årlige erstatningsbeløpet vil etter vår oppfatning ikke avbøte dette. Vi mener det bør knyttes et skjerpet krav til sannsynlighetsovervekt til bestemmelsen, slik at terskelen for å anføre sterkt forkortet levetid blir høyere. Det bør være "åpenbart" at forventet levetid er sterkt forkortet før bestemmelsen kan komme til anvendelse.

7. Smerteerstatning

Utformingen av reglene om smerteerstatning vil gi opphav til tolkningstvil, uenighet og tvister. Ressursbruken ved håndteringen av krav vil være betydelig, samtidig som erstatningsbeløpene vil bli bagatellmessige eller ikke-eksisterende når de samordnes bort mot ménerstatningen. Oppfølging av krav som avslås vil i praksis være umulig da kostnaden ved saksanlegg vil være uforholdsmessig. Utvalget viser på side 336 til muligheten for småkravsprosess, men også ved småkravsprosess vil kostnaden være for høy i forhold til tvistesummen. Selv om vi støtter utvalgets intensjon er vi derfor i tvil om hensiktsmessigheten ved å innføre smerteerstatning.

Dersom det først innføres smerteerstatning, vil vi motsette oss utvalgets forslag om å holde yrkesskadeområdet utenfor. Utvalgets begrunnelse for ordningen, med hensyn til at skadelidte ikke ukompensert skal måtte tåle smerte og sykdom som skadevolder uaktsomt har forårsaket, vil like fullt gjøre seg gjeldende i yrkesskadetilfellene. Utvalget anfører på side 442 at yrkesskadeområdet og motorvognområdet skal holdes utenfor slik at de samlede kostnadene ved å innføre smerteerstatning reduseres. Det er ingen logisk eller rettferdig begrunnelse for at kostnadsbesparelsen skal komme de yrkesskadde eller trafikkskadde til ugunst, og dekningen bør være lik for alle kategorier skadelidte.

8. Forsørgertapserstatning

Siden individuelt beregnet forsørgertapserstatning innebærer mer skjønnsmessig utmåling, har mer velferdsmessig karakter, og er mer løsrevet fra rent økonomisk beregning av tapet enn ved utmåling av annen erstatning, er det etter vår oppfatning grunn til forenkling og standardisering ut over det utvalget har foreslått.

Nedjustering av erstatninger ved inntekt under 6 G med inntil 20 % og oppjustering for inntekter over 6 G med inntil 45 % er unødig kompliserende. Av forenklingshensyn bør det fastsettes ett og samme erstatningsnivå i forsørgertapstilfellene, som ikke bør settes lavere enn 15 G. Yrkesskadeforskriftens standardisering til 15 G har fungert godt i en årrekke, og bør danne mønster for generell standardisering. Som utvalget påpeker har ikke grunnbeløpet økt i tråd med inntektsutviklingen, slik at 15 G-satsen bør oppreguleres noe, forslagsvis til 16 G.

Yrkesskadesektorens standardisering av erstatningen til gjenlevende samlivspartner på 15 G oppleves som en innarbeidet rettighet, og vi kan uansett ikke gi vår tilslutning til forslaget om nivå på 14 G med nedregulering med inntil 2,8 G, slik at erstatningen kan bli fastsatt til ned mot 11 G.

I utgangspunktet avbøter omstillingserstatningen på 1,5 G til dels reduksjonen i forhold til dagens 15 G-sats på yrkesskadeområdet. Imidlertid er omstillingserstatningen en ny erstatningspost som rettsutviklingen har gitt grunnlag for (jf. Bastrup-dommen), og som ikke er kompensert gjennom den gjeldende 15 G-satsen. Vi mener derfor omstillingserstatningen må komme i tillegg, og at den ikke kan trekkes inn i sammenligningen mellom gjeldende og foreslått erstatning til gjenlevende ektefelle/samlivspartner.

Vi er enig i at erstatningsnivået til etterlatte barn bør oppreguleres vesentlig i forhold til det som gjelder etter dagens yrkesskadeforskrift. Forslaget om tilpasning til alder og antall søsken synes imidlertid unødig komplisert og bør forenkles i tråd med gjeldende yrkesskadeforskrift. Også ved denne posten bør det av forenklingshensyn fastsettes erstatningsnivå uavhengig av avdødes inntekt.

I lovutkastet er det stilt krav til forsørging, og det er presisert i motivene hvor mye forsørging som skal til for å utløse rett til erstatning. Dette er ikke i tråd med gjeldende yrkesskadeforskrift §§ 6-1 og 6-2, som kategorisk utløser rett til erstatning til gjenlevende ektefelle/samboer uten noen vurdering av forsørgelsens omfang. De gjeldende yrkesskadebestemmelsene innebærer en viktig forenkling som gjør at oppgjørene erfaringsmessig foretas raskt og problemfritt. Dette er vesentlig i forsørgertapssituasjonen der gjenlevende bør fritas for belastningen med saksbehandling og diskusjon om erstatningsvilkårene er oppfylt. Det har etter det vi kjenner til ikke vært reist innvendinger til utformingen av de gjeldende yrkesskadebestemmelsene til tross for at de har gjeldt i en årrekke. Forslaget til nye regler bør endres i tråd med de gjeldende yrkesskadebestemmelsene, slik at det i ekteskaps- og samlivsforhold anses å foreligge tilstrekkelig presumpsjon for forsørgelse til at det utløser rett til erstatning.

Aldersnedtrappingen i lovforslaget er gunstigere for skadelidte enn i gjeldende yrkesskadeforskrift for alderskategorier over 46 år. Vi har ikke innvendinger til dette.

9. Etteroppgjør

På side 401 uttaler lovutvalget at femårsfristen for å kreve revisjon av oppgjør på yrkesskadeområdet har fungert bra. Det er etter vår erfaring ikke riktig. Femårsfristen er vesentlig for kort.

Dette skyldes dels at skadelidte kan make å ”kompensere” eller opprettholde funksjon gjennom maksimal anstrengelse i en del år, før skadelidte ”dekompenserer” og faller ut av arbeid. Dels skyldes det også at skadelidte kan fungere i arbeid i en del år med skaden, men når aldersforandringer gjør sin virkning i tillegg faller skadelidte ut av arbeidslivet.

Medisinsk er det dessuten enkelte skadetyper som kan utvikle seg over lengre tid enn fem år og ende opp som svært invalidiserende. Det gjelder særlig lungesykdommer.

Ervervsmessig kan det i dagens NAV-regime med langvarige og gjentatte utføringstiltak samt utstrakt bruk av midlertidige uføreytelser ta vesentlig lengre tid enn fem år fra første oppgjør før varig og endelig ervervsmessig uføregrad er avklart.

Frist på fem år for å kreve etteroppgjør kan dessuten motvirke at skadelidte utprøver alle muligheter for å beholde tilknytningen til arbeidslivet, siden retten til etteroppgjør derved kan gå tapt.

I all hovedsak er erstatningsansvar forsikret, og forsikringsselskaper vil gjennom avsetninger i prinsippet kunne dekke opp tidsbegrenset etteroppgjørsadgang. Årsakssammenhengen vil være vanskeligere å bevise etter hvert som årene går etter skaden, men det er ingen avgjørende innvending så lenge skadelidte har tvilsrisikoen. Vi ser at langvarig etteroppgjørsadgang vil kunne være belastende overfor erstatningsansvarlige privatpersoner, men det kan løses ved at man i forarbeidene anviser lav terskel for lempning i slike tilfeller.

I dagens revisjonsbestemmelser i skl. § 3-8 og avtl. § 36 er det ikke frister, slik at lovforslaget til dels utgjør en vesentlig innskrenkning av muligheten for å kreve etteroppgjør. Hvis det innføres en tidsgrense bør den ut fra erfaringene på yrkesskadeområdet ikke settes kortere enn ti år.

Utvalgets lovforslag er unødig omstendelig og det er vanskelig å se hva som er vunnet ved et dobbelt vesentlighetskrav. Etter ordlyden er ikke en vesentlig reduksjon i ervervsevne tilstrekkelig, da det er tilleggskrav om at situasjonen etter endringen ville gitt vesentlig høyere erstatning enn ved det foretatte oppjøret. Det ville vært tilstrekkelig med ett vesentlighetskrav, slik utvalget selv er inne på i utredningen på side 515 andre spalte nest siste avsnitt.

Det er en svakhet ved bestemmelsen at den ikke regulerer hvordan etteroppgjør skal foretas.

Etteroppgjørsbestemmelsen burde av disse grunner i stedet vært bygget opp etter mønster av yrkesskedeforskriften § 5-1, men med utvidet frist på minst ti år som

nevnt. Uavhengig av hvilken frist som settes, bør det presiseres i lovforarbeidene at skadelidte etter fristen fortsatt kan kreve avtalerevisjon etter avtaleloven § 36 som "sikkerhetsventil" ved kvalifisert urimelige utslag.

Det bør lovfestes en "varslingsplikt" for forsikringsselskaper ved personskadeoppgjør, der skadelidte opplyses om adgangen til etteroppgjør og frister. Erfaringen fra yrkesskadesektoren er at selskapene ikke opplyser om etteroppgjørsmuligheter, de skadelidte er sjelden kjent med adgangen til å kreve etteroppgjør og frister, og det kan bero på tilfeldigheter om skadelidtes advokat har rutine for å opplyse om dette ved saksavslutningen.

Med vennlig hilsen
LANDSORGANISASJONEN I NORGE

Gerd Kristiansen
(sign.)

Lars Olav Skårberg
(sign.)

Dette brevet er godkjent elektronisk i Landsorganisasjonen i Norge og har derfor ingen signatur.